

zin" Zetkina i Schaldacha (1956) jest tylko słowo „Morbiditytät” z następującymi znaczeniami: Krankheitsstand (stan choroby) Verhältnis der Erkrankungen zur Gesamtbevölkerung (stosunek liczby zachorowań do ogółu ludności), Erkrankungswahrscheinlichkeit (prawdopodobieństwo zachorowania).

Spośród dostępnych mi źródeł rozgraniczenie poszczególnych pojęć spotkałem tylko w rosyjskim słowniku „Łatinoruskij medicinskij słowar” Wolfsona (1957). Autor ten odróżnia: „morbilitas” — „zabolewajomość” (zachorowalność) i „morbiditytät” z synonimem „morbositas” — „boleziennost” (chorobowość). W tymże kierunku idzie rozwój powyższych pojęć w języku polskim. W polskich słownikach lekarskich (Janikowski i współprac. 1881. Browicz i współprac. 1905, 1913 i Giedroyc 1933), jako datujących się jeszcze sprzed drugiej wojny światowej nie znalazło to jeszcze odbicia, ale zaznaczyło się w Słowniku rosyjsko-polskim Hofmanna (1957) oraz w wydawnictwach statystycznych Departamentu Statystyki Medycznej Ministerstwa Zdrowia. We „Wskaźnikach statystycznych służby zdrowia” Branowitza i współprac. (1958) znajdujemy dwa ściśle sprecyzowane pojęcia „zapadalność” i „chorobowość”.

Zapadalność (zachorowalność) oznacza stosunek liczby nowych zachorowań na daną chorobę w okresie sprawozdawczym do liczby osobników danej populacji (zwykle w przeliczeniu na 10.000 mieszkańców). Natomiast jako chorobowość określa się stosunek liczby chorych w stosunku do liczby osobników danej populacji, z tym, że do chorych zalicza się zarówno tych, którzy zachorowali w okresie sprawozdawczym, jak i tych, którzy chorują już od dłuższego czasu. Wskaźnik chorobowości oblicza się i tutaj zwykle na 10.000 ludności.

Z powyższego wynika, że słowa „morbiditytät, morbilitas i morbositas” i ich pochodne w językach zachodnich muszą być tłumaczone na język polski różnie — zależnie od znaczenia, w jakim były użyte.

Piśmiennictwo

1. Z. Branowitzer, Z. Wojtecka, R. Wróblewski (red.): Wskaźniki statystyczne służby zdrowia. P.Z.W. Lek. W-wa 1958.
2. T. Browicz, St. Ciechanowski, R. Kryński: Słownik lekarski polski, Kraków 1905, II wyd. Kraków 1913.
3. Dorlands Illustrated Medical Dictionary — 23 Edition Saunders Comp Philadelphia 1957.
4. Galtier-Boissière: Larousse medicale illustré, Paris Cop. 1924.
5. M. Garnier, K. J. Delamare: Dictionnaire des termes techniques de medicine 17 ed. Paris 1958.
6. F. Giedroyc: Polski słownik lekarski, W-wa 1933.
7. A. Hofman: Słownik lekarski rosyjsko polski, W-wa 1957.
8. St. Janikowski, J. Oettinger, A. Kremer, J. Majer (Komisja terminologiczna), Słownik terminologii lekarskiej polskiej, Kraków 1881.
9. S. Jędraszko: Słownik lekarski angielsko-polski i polsko-angielski, W-wa 1961.
10. G. Krüger: Veterinärmedizinische Terminologie, Leipzig 1959.
11. P. Lepine: Dictionnaire francais—anglais et anglais-francais des termes medicaux et biologiques. Paris 1952.
12. Leibiger O. W., Leibiger J. S.: German-English and English-German Dictionary for Scientists, Michigan 1959.
13. W. Pschyrembel: Klinisches Wörterbuch. 107—116 Auflage. W. D. Gruyter, Berlin 1956.
14. W. Tomaszewski: Słownik lekarski angielsko-polski i polsko-angielski II Edinburgh 1953.
15. E. Veillon: Medizinisches Wörterbuch, Huber Bern 1950.
16. S. I. Wolfson (red. A. G. Łusznikow): Łatinoruskij medicinskij słowar. II Moskwa 1957.
17. M. Zetkin, H. Schaldach: Wörterbuch der Medizin, Berlin 1956.

Z ZAGRANICZNEJ WETERYNARII

KONRAD MILLAK

Lekarze weterynaryjni pochodzący z Polski w Stanach Zjednoczonych i Kanadzie

Z Ośrodka Historii Medycyny Weterynaryjnej PTNW w Warszawie

Podczas drugiej wojny światowej i w okresie, jaki po niej bezpośrednio nastąpił, liczni Polacy, względnie obywatele PRL, a wśród nich również i lekarze weterynaryjni, znaleźli się poza krajem, tworząc już czwartą w dziejach Polski masową emigrację.

Jednym z liczniejszych polskich ośrodków emigracyjnych są Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.

Spółeczność weterynaryjna żywo interesuje się towarzyszami swej pracy zawodowej, rzuconymi przez losy na obczyźnie. Do Ośrodka Historii Medycyny Weterynaryjnej wielokrotnie zwracano się o wiadomości o nich. Niestety, dotychczas nie rozporządzaliśmy jakimikolwiek danymi. Dopiero ostatnio Ośrodek uzyskał źródło autorytatywnych wiadomości o amerykańskim skupisku weterynaryjnym.

Amerykańskie Stowarzyszenie Weterynaryjne — American Veterinary Medical Association — grupujące lekarzy weterynaryjnych Stanów Zjednoczonych i Kanady, wydaje co czas pewien Księgę Adresową — AVMA Directory — zawierającą spisy lekarzy weterynaryjnych tych krajów. Ośrodek Historii otrzymał Księgę wydaną w 1956 r. Posłużyła ona do opracowania niżej wyszczególnionych danych.

Księga o 456 stronicach ujmując obszerny materiał informacyjny dotyczący Stowarzyszenia, uczelni amerykańskich i cudzoziemskich, organizacji służby weterynaryjnej w Stanach i Kanadzie, zawiera rejestr szpitali weterynaryjnych, adresy lekarzy wete-

rynaryjnych, tak członków jak i nieczłonków Stowarzyszenia według Stanów, z podaniem miejsca i daty uzyskania dyplomu, rodzaju zatrudnienia, przytacza wreszcie indeks alfabetyczny nazwisk.

Liczby lekarzy wet. ujętych w Księdze są następujące:

	Członkowie	Nieczłonkowie	Razem
USA	12783	5337	18120
Kanada	455	928	1383
Terytoria USA	60	24	84
Członkowie za granicami USA	180	—	180
Ogółem	13478	6289	19767

Lekarze wet. amerykańscy są wychowankami:

- 16 uczelni obecnie czynnych w USA,
2 „ USA, które przestały egzystować lub w których przestano prowadzić wydziały weterynaryjne,
76 „ zagranicznych, a wśród nich — uczelni we Lwowie i w Warszawie.

Tab. 1

Lp	Nazwisko i Imię	Rok ur.	Miejsce i data dyplomu	Stan	Adres	Stano- wisko za- wodowe w Ameryce	Stanowisko w 1939 w Polsce
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Abramowicz Henryk	—	Giessen 1953	New York	160 Sutter Ave Brooklyn	GP	—
2	Artymowski Stefan	1888	Lwów 1930	Arkansas	Rt 2 Box 73 Newport	SA	Samorządowy Horochów
3	Baranowski Roman	1905	Lwów 1933	Arkansas	130 E Rock St Fayetteville	FG	Samorządowy Gąbin
4	Bass Edmund	—	Lwów 1941	Illinois	317 Franklin St White Hall	C	—
5	Cegielski Jerzy M.	1906	Lwów 1933	New Jersey	611 Grape St Vinland	FG	Samorządowy Nisko
6	Czehut Bohdan	1906	Lwów 1932	Nebraska	2452 S 20th St Omaha 5	FG	Samorządowy Sądowa Wisznia
7	DUBRAWSKI Tadeusz M.	—	Lwów 1939	California	8928 Rosewood Ave Los Angeles 48	SA	—
8	Duszkiewicz Jan	1892	Lwów 1922	Ohio	33 Clark Pl Columbus	FG	Wojsk. emeryt Chodorów
9	Dutkiewicz Eustachy (Ostap)	1893	Lwów 1928	Illinois	850 N Christiana Ave GP Chicago 51	GP	Wolnoprakt. Radziechów
10	Frużyński Adam	1908	Lwów 1937	New Jersey	255 Kipp Ave East Paterson	FG	Samorządowy Raczki. pow. Augustów
11	Furdyna Kazimierz	1901	Lwów 1927	Illinois	2548 W Haddon Ave Chicago 22	FG	Państwowy Lwów
12	Gac Józef Henryk	1906	Lwów 1931	Maryland	1213 Snow Hill Lane Pocomo City	FG	Samorządowy Toruń
13	Gottwald Jan Emil	1905	Lwów 1935	Illinois	3460 N Laramie Ave Chicago 41	I	Państwowy Nowogródek
14	HLADYSZEWSKI M.	—	Lwów 1945	Alberta Canada	515 8th St NE Calgary	DG	—
15	Ilkow Józef	1908	Lwów 1938	Illinois	1009 N Oakley Blvd Chicago 22	FG	Samorządowy Łysków
16	Iwańkow Włodzimierz	—	Lwów 1937	Delware	823 N Clayton St Wilmington	GP	Nie ma go w spi- sach RP
17	Jabłoński Zbigniew	—	Ontar 1951	Manitoba Canada	PO Box 1018 Dauphin	DG	—
18	Jaciów Roman	1902	Lwów 1935	Virginia	PO Box 146 Woodstock	FG	—
19	Jakóbowicz Helena	—	Bolonia 1951	Pensylwania	303 S 40th St Philadelphia	OC	—
20	JASTRZEMBSKI Maurycy	—	Corn Un 1943	N. York	Merphy Hill Rd RD2 Cooperstown	GP	—
21	Jaśkow Roman	1909	Lwów 1936	Nebraska	2452 S 20th Omaha	FG	Wolnoprakt. Zielona pow. Nadwórna
22	Jaworski-Sas Aleksander	—	Lwów 1939	Louisiana	PO Box 888 Lafayette	GP	—
23	Juzwiak Włodzimierz	1906	Lwów 1936	Colorado	2228 Lowel 1 BLwd Denver 11	FG	Wolnoprakt. Stanisławów
24	Kopacz Włodzimierz	1910	Lwów 1936	N. York	493 E 135th St Bronx 54	FG	Samorządowy Dąbrowa pow. sokólski
25	KORECKI Teodor	—	Lwów 1942	Maryland	207 S Washington St Baltimore 31	FG	—
26	KOWALCZYK Tadeusz	—	Hanower 1946	Wisconsin	Dept of Vet Sci Un of Wiscon Madison 6	TR	—

1	2	3	4	5	6	7	8
27	Krukowski Stanley	—	Corn Un 1953	N. York	RFD 1 Marcy	CG	—
28	Krupski Jan	1896	Lwów 1932	N. York	717 E 5th St New York 3	FG	—
29	Książniak Jerzy	—	Bolonia 1950	N. York	2670 Marion Ave Bronx 58	SA	—
30	Kużewski Henryk	—	Michig. C 1940	Michigan	RFD 4 Monroe	—	—
31	KUŻEWSKI Rajmund	—	Michig C. 1949	Michigan	12453 Telegraf Rd Carleton	GP	—
32	LEMAŃSKI Wawrzyniec	—	Iowa StC 1953	Wisconsin	Verona	GP	—
33	Łoziński Grzegorz	1900	Lwów 1933	Misisipi	Cudahy Pachnig Co Forest	FG	Samorządowy Rypin
34	Maluszycki Aleksander	—	Kijów 1930	Connecticut	1506 Seaview Ave Bridgeport	I	—
35	Martysz Bazyli	1906	Warsz. 1931	Ontario Canada	68 Victor Ave E Toronto	GP	Oficer lek. wet. zawcdowy
36	MENDLOWSKI Bronisław	—	Edynb. 1947	Wisconsin	2709 Stevens St Madison	SG	—
37	Michałowicz Jarosław	1902	Lwów 1933	Arkansas	205 Huntsville St Berryville	FG	Wetncprakt. Bujanów pow. żydaczowski
38	MIRSKI Leonard	—	Un. Pensyl 1938	Pensylvania	2110 Columbia Ave Lancaster	SA	—
39	Naumyk Franciszek	1907	Lwów 1934	Iowa	2812 Jackson St Dubuque	FG	Wetncprakt. Kazimierza Wiel.
40	Ostrowski Mieczysław	—	Lwów 1944	N. York	2391 2nd Ave New York 35	I	—
41	Pawłowski Czesław	1908	Lwów 1935	Illinois	2643 W Crystal St Chicago 22	FG	Samorządowy Hoszcza pow. Równno
42	PAWŁOWSKI Stanley M.	—	Ohio SUn 1953	Ohio	273 N Maple Ave Orwell	GP	—
43	Polański Roman	1906	Warsz. 1936	Ontario Canada	93 Marion St Toronto	GP	Samorządowy Porzecze pow. Grodno
44	Połotnianka Mirosław	—	Lwów 1942	California	1023 Waterloo St Los Angeles	FG	—
45	Pomirko Włodzimierz	1905	Lwów 1931	Illinois	816 N Leavitt St Chicago 22	FG	Samorządowy Mława
46	Prychidko Michał	1905	Lwów 1931	Manitoba Canada	1139 Pritchard Ave Winnipeg	GP	Samorządowy Lesko
47	RACHWAŁSKA Irena	—	Michig C 1949	N. York	Spring Valley Rd Ossining	R	—
48	Rachwał Gwidon Marian	1906	Lwów 1934	Ontario Canada	PO Box 569 Dunnvill	GP	Samorządowy Drohebycz
49	RACZKOWSKI Edward	—	Corn Un 1952	N. York	RFD 2 Amsterdam	GP	—
50	ROSZEK Kazimierz	—	Edynb. 1948	New Brunswick Can.	PO Box 578 Bathurst	PG	—
51	Rynkiewicz Józef	—	Un. Pensyl 1918	Pensylvania	PO Box 131 New Bloomfield	GP	—
52	Sodolewski Karol	1892	Lwów 1923	Illinois	3652 W Wabansia Ave Chicago 47	I	Państwowy Złoczów
53	Sokołowski Włodzimierz	—	Wiedeń 1945	Illinois	4958 W Diversey Ave Chicago 39	GP	—
54	Soltowska Janina	—	Lwów 1945	Minnesota	320 Midland Bldg 8 E 6th St Paul 1	OC	—
55	SOLTOWSKI Kazimierz	—	Lwów 1944	Minnesota	PO Box 1125 Appleton	FG	—

1	2	3	4	5	6	7	8
56	Stefański Antoni	—	Un. Pensyl 1936	Louisiana	519 W 16th St Crowley	FG	—
57	Szewczuk Dymitr	1904	Lwów 1933	Ohio	Poe Ave Cleveland 9	MG	—
58	Wacyk Miron	1905	Lwów 1934	Saskatchewan Canada	550 13th St E Prince Albert	DG	Samorządowy Secemin pow. Włoszczowa
59	Wiernek Andrzej	—	Lwów 1938	Ontario Canada	8 Deevale Rd Beverley Hills	DG	Nie ma go w spi- sach RP
60	Winnicki Jarosław	—	Lwów 1942	Nebraska	1422 William St Omaha	FG	—
61	Wisnowski Chester	—	Bolonia 1947	Ontario Canada	52 Louisa St Kitchener	FG	—
62	Zakrzewski Szymon (Zaks Sherman)	1911	Warsz. 1937	California	220 Ave 26 M Los Angeles	SA	Wolnoprakt. Warszawa

LEGENDA

1. Nazwiska złożone wersalikami — członkowie AVMA.
2. Skrót:

w rubryce 5

Corn Un = Cornell University, Ithaca
Iowa St C = Iowa State College, Ames
Edynb = Edynburg
Ohio S Un = Ohio State University, Columbus
Ontar = Ontario Veterinary College, Guelph
Michig C = Michigan State College, East Lansing
Un Pennsil = University of Pennsylvania, Philadelphia
Warsz = Warszawa

w rubryce 7

CG = Government Service — County
DG = Government Service — Dominion
FG = Government Service — Federal
MG = Government Service — Municipal
PG = Government Service — Provincial
SG = Government Service — State
GP = General Practice
SA = Special Practice — Small Animal
C = Commercial
TR = Teaching and Research
R = Research only
OC = Other Classification
I = Inactive or Retired.

Z ogólnej liczby 19767 lekarzy wet. amerykańskich wybrano i zestawiono w wyżej podanej tablicy:

1. Wszystkich, którzy uzyskali dyplomy do 1945 r. we Lwowie i Warszawie;

2. Lekarzy wet. o nazwiskach polskich, niezależnie od miejsca uzyskania dyplomu.

Zestawienie obejmuje:

1. Dane zawarte w Księdze Adresowej: a) nazwisko i imię, b) miejsce i rok uzyskania dyplomu, c) stan i szczegółowy adres, d) rodzaj pracy wykonywanej;
2. W stosunku do lekarzy wet., którzy pracowali przed wojną w Polsce w 1939 — według polskich danych urzędowych.

Z pomiędzy zestawionych w tablicy 62 lekarzy wet. pochodzących z Polski:

1. 52 znajdowało się w Stanach Zjednoczonych, 10 — w Kanadzie.

2. 40 uzyskało dyplomy w uczelniach w Polsce (37 — we Lwowie, 3 — w Warszawie).

3. 14 jest członkami AVMA, tj. 22,5%, podczas gdy % członków w stosunku do ogólnej liczby lekarzy wet. USA i Kanady wynosi 68.

4. 26 pracowało przed wojną na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

5. 24 pracowało w Państwowej Służbie Federalnej Stanów Zjednoczonych (FG), 8 — w Służbie Wet. okręgowej (CG), dominikalnej w Kanadzie (DG), municypalnej (MG), prowincjonalnej (PG), stanowej (SG), 15 — wykonywało ogólną praktykę (GP), 5 — praktykę małych zwierząt (SA), 2 — pracowało w dziedzinie nauczania i badań (TR) lub tylko — badań (R), 1 — w handlu (C), 3 — w innych rodzajach zatrudnienia (OC), 3 — było w stanie nieczynnym (I).

6. Zapewne 30% lekarzy wet. pochodzących z Polski należało do mniejszości narodowych, ok. 70% jest narodowości polskiej.

Sądę, że byłoby bardzo wskazane ze strony społeczności weterynaryjnej w kraju danie wyrazu swym uczuciom żywego zainteresowania Kolegami

przebywającymi poza Polską. Mogłoby się to wyrazić ze strony Zrzeszenia Lekarzy Weterynaryjnych i Polskiego Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych próbą nawiązania kontaktu, np. m. inn. przez wysłanie do Kolegów zza oceanu numeru jubileuszowego Medycyny Weterynaryjnej (nr 7 z 1959) oraz numeru zawierającego niniejszą publikację.

*

Panu Dr. Bohdanowi Wrzyszczyńskiemu z Poznania składam na tym miejscu serdeczne podziękowanie za nadesłanie do Ośrodka Historii Medycyny Weterynaryjnej Księgi Adresowej Amerykańskiego Towarzystwa Weterynaryjnego.

ISKIENDIEROW T. R.: Zgorzel gazowa jagniąt. (Emfizematoznej karbunkuł jagniąt). Wietierinaria 5/61.

Zgorzel gazowa owiec jest jeszcze niedostatecznie zbadana. Padają jagnięta przeważnie 3—5-miesięczne. Wśród dorosłych owiec, pomimo wspólnego przebywania z młodymi, nie notowano przypadków choroby. Obserwacje autora dotyczyły gospodarstwa, w którym zdarzały się zapadania na zgorzel wśród bydła i były w nim przeprowadzane coroczne ochronne szczepienia krów. Choroba pojawiała się u jagniąt latem, w okresie bezdeszczowym i skąpych traw. Choroba przebiegała bardzo szybko i po 5—10, a niekiedy po 24 godzinach kończyła się śmiercią zwierzęcia. Obraz kliniczny i zmiany anatomopatologiczne pokrywały się całkowicie z danymi piśmiennictwa. U jagniąt obserwowano najczęściej obrzęki w okolicy głowy. Bakteriologiczne rozeznanie narządów mięszoowych i porażonych mięśni z 9 trupów wykazały obecność *Bac. Chauvoei*, *Bac. perfringens* i *Vibrio septique*. Po jednokrotnym zaszczepieniu zdrowym jagniętom po 5 ml formolowej wakuiny zgorzeli gazowej i przeprowadzeniu poczyną sanitarno-weterynaryjnych chorób zlikwidowano. F. Klepaczek